

ÖMER
SEYFETTİN

TARİH EZELÎ BİR
TEKERRÜRDÜR

Ömer Seyfettin

Tarih Ezelî Bir Tekerrürdür

«Elips Kitap»

Seyfettin Ö.

Tarih Ezelî Bir Tekerrürdür / Ö. Seyfettin — «Elips Kitap»,

Ömer Seyfettin, yaşadığı dönemin geleneksel dil ve edebiyat anlayışına bağlı kalmayan yenilikçi kişiliği ile düz yazımızın gelişme aşamasında büyük dönüşümler yarattı. "Tabii lisan, konuşulan lisandır." ilkesi üzerinde inatla durarak yalın bir anlatım kurdu.

Содержание

TARİH EZELÎ BİR TEKERRÜRDÜR	5
İNAT	16
Конец ознакомительного фрагмента.	18

Ömer Seyfettin

Tarih Ezeli Bir Tekerrürdür

TARİH EZELÎ BİR TEKERRÜRDÜR

Müverrih S... Beye mektup

Son tarihî makalenizi büyük bir dikkatle okudum; sizi bütün kuvvetimle, bütün maddiyatımla tasdik ederim. Gözlerini hudutsuz istikbale dikip maziye asla ehemmiyet vermeyen bugünkü gençliğe güzel bir ders veriyorsunuz. Diyorsunuz ki: “Yeni bir şey yoktur. Her şey eskidir. Eskiden cereyan etmiş bir vakanın aynı sebepler, şartlar dahilinde tekerrürdür, ilim, fen bile eskidir. Mesela fiziğin, tıbbın ilk kaideleri mazide konulmuş, yalnız bazı teferruatında yenilikler vuku bulmuştur. Asırlarca evvel gelen Buda bütün dinlerin, bütün felsefelerin, o bir örnek, hikmet, fazilet efsanesini teganni etmiş; sonrakiler, hatta şimdikiler hep onun fikirlerini tekrarlamışlardır.”

Okurken insanın kulağında beyaz, kuvvetli dişlere çarparak feveran eden coşkun bir nutkun hayalini uyandıran rasin, murassa ifadenizle hislerimizin; –iyi, fena; beğenilen, beğenilmeyen– fikirlerimizin yeni, kisti olmayıp eskiden kalma, miras olduğunu, hatta sosyalizm gibi antimilitarizm gibi gafletle yeni addolunan içtimai hareketlerin bile pek eski olduğunu feylesof Senek’le ondan evvel gelenlerin sözleriyle ispat ediyorsunuz. Bu kıymetli, bu en doğru hakikatleri ihtiva eden altın satırları ihtimal bazı gençler, masum, müstehzi bir gülüşle okudular. Onların fikirlerince mazi mezardır, ölümdür, yokluktur. Tarih en can sıkıcı, en faydasız, mürteciâne bir meşgaledir, köhneliktir. Ben de dört sene evvel tamamıyla böyle düşünüyordum. Hiç tarih okumamış, mektepte iken tarih derslerinde ya uyumuş yahut meçhul istikbali tahayyül ederek muallimin saatlerce söylediklerini asla işitmemiştım. Tahsilimi ikmal ile hayata girdiğim vakit kurunuvustanın nereden başladığını, Hannibal’ın kim olduğunu, hatta Roma’nın kimler tarafından tesis edildiğini, İstanbul’u zapt eden Fatih’in babasının hangi padişah olduğunu bilmiyordum. Fakat bugün? Sizin kadar malumatım olduğunu iddia edemezsem de bizim bütün tarih muallimlerimizden, hatta bazı ihtiyar müverrihlerimizden pek çok tarihî mütalaaya malik bulunduğumu iftiharsız söyleyebilirim. Beş senedir hayatım yalnız tarih okumakla geçti. Büyük bir kütüphanem var ki içinde tarihten başka kitap bulamazsınız. Eskiden sanat, edebiyat sevdasıyla tettebbu ettiğim meşhurları unuttum. Şimdi Mişle’den, Sen Kimyon’ dan, Lavis’ten tutunuz da en mutavassıt müverrihlere kadar hepsini büyük bir zevk ile okuyorum. En ehemmiyetsiz ananeler, hatıralar beni teshir ediyor. Artık Piyer Kleman, Fredrik Mason, Jozef Turkan, Loliye, Piyer Donolak, Doktor Kabanis en sevdiğim, en perestiş ettiğim muharripler... Dünü okudukça bugünün, yarının safhaları önümde perde perde açılıyor. Kendimde gayriihtiyari bir falcı ruhu hissediyorum. Şimdi gülümsüyorsunuz değil mi? Karşınızda olsam soracaksınız ki: “Niye tarihi bu kadar merak ettin? Büyük bir müverrih, bir muallim mi olmak istiyorsun? Maksudın ne?” Evvela sizi temin edeyim ki müverrih olmak niyetinde değilim; muharriir, muallim hiç... Bu merak bende marazı, ad verilmez ruhi bir hâlettir. Ben tesellisi mümkünmüş bir felaketin, intikamı alınamaz bir mağlubiyetin şaşırttığı bir adamım. Yeşimi uyutmak için dimağımı tarih okumakla yoruyorum. Beş senedir sizinle tamamıyla hemfikirim: “Tarih ezeli bir tekerrürdür!” Ben bunu herkesten ziyade hissettim, yaşadım. İtminanım amelîdir. Benim kadar tarihin feci, itisafkârane tekerrürünü gören yoktur sanırım.

Tettebbüyle kısalan kıymettar zamanınızı suistimal etmediğime emin olarak hikâyemi, kendi tarihimi, milattan evvel, sekizinci asırda cereyan etmiş bir vakanın haberim olmadan benim zavallı başımda nasıl tekerrür ettiğini size anlatacağım. Bu biraz mufassal olacak. Fakat rica ederim, tahammül ediniz. Binlerce kitabın tozlanmış sahifelerini süzen gözlerinizde harikulade bir kuvvet vardır. Bunu biliyorum. İlmî itikadınızı da tamamıyla, samimiyetle kabul etmekte ne kadar haklı olduğumu anlayacaksınız.

Yedi sene evvel kavi, gülbüz kadınlara âşık, düşüncesiz bir genç idim. Edebiyatı sanatı seviyordum. Her şey nazarımda bir fantezi, bir serap, bir rüya idi. Garp kitaplarının zaten şairlikle sarsılan müfekkiremde bıraktığı teşevvüşle, tezatlar eski nazariyelerimi tamamen tahrip ettiğine mukabil yeni bir şey öğretmemiştir. Bütün o kitapları okuyanlar gibi ben de artık her şeyi inkâr eden, hiçbir şeye inanmaz, paradoksal, münasebetsiz bir herif olmuştum. Dünyü tamamıyla unutuyordum, yarını asla düşünmüyordum; bugünü memnun, müsterih, hayvanlıkla geçiriyordum. İnkâr ettiğim şeylerin içinde aşk da vardı. Ona da bütün ahlak kanunları bütün içtimai itikatlar gibi mevzu, mevhum bir yalan diyordum. Fakat Efser'i –bu boşadığım karımın adıdır.– görünce fikrim değişmişti. O andan itibaren aşk nazarımda yegâne hakikat oldu. Âli ruhanî, lahuti bir hakikat... Ufak bir muaşaka devresi geçirdik. Vakıa ben de çirkin değildim. Fakat o... Size nasıl anlatayım? Bir harika idi. Uzunca bir boy, hayalin üstünde güzel bir çehre, mutlaka bir dâhinin elinden çıkmış zannolunacak bir vücut tahayyül ediniz. O kadar muntazam, o kadar bedii o kadar âli ki Venüs'ün en eski, cazip statüsü onun yanında hasta, âciz kalır. Mübalağa ediyorum sanıyorsunuz. Zararı yok inanmayınız. Fakat ben eminim ki Efser'deki esatiri güzelliğin böyle iki satırla yüzde birini ifade etmiş olmuyorum. Fakat size, yine biraz izahat vereyim; kayınpederimin babası güzel endamıyla meşhur bir paşa, vaktiyle ihtida etmiş bir Macar'dı. Kayıinvalidem eski gözdelelerin en mümtazı olan bir Çerkez saraylı... Bunların kızı Efser, Macar- Çerkez güzelliğini, sıhhatini vücudunda toplamış muhteşem, inanılmaz bir afet; nurdan, şeffaflıktan, esirden masnu, sanılacak zihayat bir harika... İngiliz mektebinde tahsilini ikmal etmişti. Bütün orada tahsilini ikmal eden kızlar gibi biraz fazla ukala, nazariyeci, kendini beğenmişti. Benim İngilizce bilmememi sarîh bir kusur olmak üzere kabul ederdi. Muallimeleri hatırasında o kadar derin bir eser, o kadar garip bir intiba bırakmıştı ki ta Amerika'ya gidenleriyle mektuplaşıp, her hafta müdiresini ziyaret ederdi. “İzdivaç aşkın mezarıdır.” derler. İşte vahşiyane bir yalan! İzdivacımdan sonra onu o kadar sevmeye başladım ki kadınlığa yakışmayacak ilmî, fennî meşguliyetlerini bile hoş görüyor, rasat dürbünlerini bizzat getiriyor, onun hoşuna gitmek için cahil, karanlık muhitimizde âlim şöhretini taşır adı, mutavassıt bir fizik muallimi olmadığımı teessüfler ediyordum. Arzusu üzerine Bağlarbaşı'nda bir köşk tutmuştuk. Yaz kış orada oturuyorduk. Bir aşçımız, iki hizmetçimiz, on dört yaşında küçük bir uşağımız vardı. Ah evimiz bir sevda yuvasıydı. Yatağımız ezeli aşk, huzur lanesiydi. Efser orada asla İngiliz mektebinin ukala, münasebetsiz mezunu değildi. Yorganımızın altında latif, tatlı bir kadın; haris, münkat bir Çerkez kıızıydı. Fecrin pembe nazarları odamızın mavi tül perdeleri arasından süzülürken bu sıcak yatağın haricinde geçecek bütün bir günü düşünerek mahzun olur, çılgın deraguşlarla onu uyandırır, gözlerini buselerime açar, şeffaf, dolgun göğsünün taravetli kokusunu sükûn bulmaz deliliklerimle massederdim. Bir sene geçti. Aşkımız gittikçe tezayüt ediyordu, dünyada kitaplarıyla benden başka bir şey onu meşgul etmiyordu. Gündüzleri ben yokken okuyor, yazıyor; ben gelince hemen kucağıma atılıyor, geceleri pek erken girdiğimiz yatak odamızda ezeli aşk, perestîş saatleri yaratıyordu.

Bu esnada İtalya'daki halazadem Ahmet Bidar İstanbul'a gelmişti. Bu, benden küçük, zayıf, narin bir çocuktuk... Heykeltıraşlığa çalışıyordu. Uzun saçlarıyla, mütefekkir çehresiyle, nahif endamıyla latif, cazip, tam bir sanatkârdı. Eve getireceğimi, kendisine takdim edeceğimi Efser'e söyledim. Biraz hoşnutsuzlukla muvafakat etti. Fakat görünce, konuşunca memnun oldu. Bidar da sanatı icabı olarak eski Yunan, Roma tarihini tettebbu etmişti. Efser için bu pek büyük meziyetti. Tatil müddetini bizde geçirmesini teklif ettik. Israr ettik. Kabul etti. Artık yalnızlığımızdan bıkmaya başlıyorduk. Vaktimiz böyle daha hoş geçiyordu. İnkılap eden bir baharın müteheyyiç geceleri muharrik rüzgârıyla küçük salonumuzu doldururken üçümüz saatlerce sanata, tarihe dair musahabelere dalar, ben hep yatacak zamanımızı düşünerek elleriyle cesim abidelerin hayali şekillerini tersim ederek anlatan zevcemin bedii vücudunu derin derin temaşa ederdim.

Yavaş yavaş yaz geçiyordu. Bidar'la Efser'in arasında fikrî bir tevafukun hasıl ettiği ihtiram, meftunluk dikkatimi celbediyordu. Bidar pek saftı. Dimağında, henüz klasik malumattan başka bir şey yer bulamamıştı. Namus hakkındaki iptidai itikatlarından emin idim. Efser'e gelince, gördüğü İngiliz terbiyesi onu bir ahlak statüsü hâline ifrağ etmişti. Zevciyetin haricinde ihtiyar, çirkin bir

Katolik mürebbiye kadar mutaassıp, aifti. Beraber geçirdiğimiz bir senelik hayatta nispeten beni bile kendine benzetmişti. Bekârlığımdaki serbest fikirleri takip edemiyor, mecburen na zariyecî, mutekit, ahlakî ananelere riayetkâr oluyor; en üzücü mutat vazifelere gayriihtiyari hürmet ediyordum.

Yemek yerken, salonda otururken zevceme bakarak içimden yavaşça: “Ne mesudum; ne bahtiyarım!” diyordum. Şüphesiz Efser dünyanın en güzel kadını idi. Bunu yalnız ben biliyordum. Muhitimiz umumi bir güzellik müsabakasına müsait değildi ki herkes de takdir etsin. “Hakkın var, dünyanın en güzel kadını sana aittir.” densin, ben de iftihar edeyim, saadetim tezaüf etsin. Bana böyle bir güzellik harikası ithaf eden büyük, mukaddes tesadüfe teşekkürler edeyim.

Evet arkadaşlarımla konuşurken gayriihtiyari: “Benim zevcemi görseniz, dünyanın en güzel kadını olduğunu tasdik edeceksiniz.” diye haykırmak ister, zorla kendimi tutardım.

Bir gün Bidar’ın yanında idim. Kitaplarını karıştırırken büyük bir albüm gördüm. Aldım, bakmaya başladım. Bu, vücut güzelliklerini mukayese eder binlerce çıplak kadın heykeli resimlerinden müteşekkil bedii bir mecmua idi. Kalın sayfelerini çevirdikçe Bidar yanımda:

“Filan heykeltıraşın, filan sanatkârın” diye tafsilat veriyor, yapıış tarihini, hangi müzelerde bulunduğunu, kimlerin malı olduğunu, her resmin altındaki İtalyanca yazıları okuyarak, söylüyordu. Kadın güzelliğinin en gizli en mahrem anatını ifşa eden bu çıplak statü resimlerine bakarken hep zevcemi düşünüyordum. Hiçbirisi onun kadar güzel değildi. En mütekâmil olmak üzere yapılanlarında bile sanki görünmez bir kusuru vardı. Az daha Bidar’a: “Bunların içinde Efser kadar güzeli var mı?” diye soracaktım. Bana tamamıyla ondan geçtiğine kani olduğum bir hicap ile kendimi tuttum. Sanki bunu sorsaydım pek mukaddes, pek muhterem bir şeye küfretmiş olacaktım. Fakat fikrimi saklayarak, aklımda hiç Efser yokmuş gibi:

“Artık böyle vücutlar, böyle sırtlar, böyle kalçalar, böyle kollar, böyle çehreler yalnız sanatkârların hayalhanelerinde mevcut. Maatteessüf hakikatte yok!” dedim. Bidar gözlerini bana kaldırdı. Tuhaf tuhaf baktı. Galiba biraz sarardı. Gülümsedi. Gayriihtiyari sordum:

“Neye baktın?”

“Hiç!” dedi. Kızarak ilave etti:

“Çok nankörsün.”

Birden kalbim çarpmaya başladı. Mutlaka Efser’i telmih etmek istiyordu. Fakat ben alenen söyletmek istedim. İntikal etmemiş gibi sordum:

“Niçin?”

Cevap vermedi. Sayfeleri çeviriyor, başka resimlere bakıyordu. Mustarip olduğunu görüyordum. Yine ısrar ettim:

“Niçin, söyle, niçin nankörüm?”

Tekrar nazif gözlerini bana çevirerek manasız bir gülüşle, bilinmez bir heyecanla, bozulmuş gayri muntazam bir taşkınlıkla cevap verdi:

“Evet nankörsün. Niçin mi? İşte bunu bilmemen de ikinci nankörlük. Talihin sana sebepsiz verdiği haksız bir mükâfatın kıymetini takdir edemiyorsun. Efser senin zevcen... Fakat güzelliği, harikulade güzelliği dikkatini celbetmemiş. Tetkik etmemişsin. Ona karşı lakaytsın. Hayret veren cinsî tekâmülünü görmüyorsun.

Sonra şurada gördüğün ruhtan mahrum heykel resimlerine bakarak: ‘Artık böyle vücutlar, böyle çehreler yalnız sanatkârların hayalhanelerinde mevcut, maatteessüf hakikatte yok...’ diyor, karşıda parlayan bedi, vazıh güneşi inkâr ediyorsun...”

Devam ediyordu. Ben dinliyor, mahzuz oluyordum. Demek zevcemin harikulade güzelliği yalnız benim nisbî hodgâm bir duygunun, bir vehmim değildi. Sanatın en yeni inceliklerine seri bir zekâ ile vakıf olan, güzellik hakkında, fikrini söylemeye en ziyade salahiyettar, müsait bir mesleğin mensubu, onun emsalsiz güzelliğini bana; zevcine gayriihtiyari itiraf ediyordu. Ben de açıldım. Bilmem, kaç saat konuştuk. Bu uzun bir hasbihâl oldu.

Saçlarını, omuzlarını, belini, ayaklarını, ellerini, çehresini gülüşlerini, bakışlarını, hasılı her şeyini samimiyetle, heyecanla münakaşa ediyor; ben, birikmiş meftuniyetimi, perestîşlerimi

anlatırken o, kendi hayretinin, takdirinin benim duygularımdan on kat fazla, kuvvetli olduğunu iddia ediyordu... O esnada ikimiz birden, aralık kapıda yüksek, muhteşem, Efser'i gördük. Koyu renkli esvabı pembe çehresine ifrat derecede bir parlaklık, hayalî bir ışık vermişti.

“İki saattir buraya kapandınız.” diyordu. “Neler konuşuyorsunuz? Nasıl Bidar Bey, hücumlara mı uğruyorsunuz?”

Ben, sanki ilk defa müşahade ettiğim bir peri imiş gibi onu derin, tarif edilmez hayvani istiğrak ile süzerken Bidar:

“Bugün fikirlerimiz muvafık çıktı.” diye cevap veriyordu. “Bugünkü mevzuda benim hakkımı o kadar teslim etti ki...”

“Bilakis o benim hakkımı o kadar teslim etti ki...”

Efser ne konuştuğumuzu soruyordu. “Güzelliğe, sanata dair.” dedik. Tafsilat istemedi. Önümüzdeki açık albüme baktı. Bir iki sayfa çevirdi. Birden kapayarak:

“Oh dehşet Yarabbi!” dedi. “Çıplaklar! Bunlardan şiddetle nefret ederim, bilmem ki vahşetin, iptidailiğin böyle iğrenç hatıralarını bazı insanlar nasıl sever? Bence ahlakla, ilimle fena meyillerimizi, şevki tabiilerimizi nasıl örtüyorsak, kalın esvaplarla da vücudumuzu öyle örtmek icap eder. İnsan etinin tadına, lezzetine dair nasıl bugün bir şiir yazamıyorsak vahşi kavimlerin muhitini, hayatını yad ettirecek böyle çıplak resimleri, hayasız heykelleri sanatkarların nezih elleri için muvafık, meşru bir meşgale tanımamalıyız...”

Artık Bidar benim mahremim olmuştu. O da Efser' in müstesna güzelliğini dünyanın güzel kadını olduğunu tasdik ediyor, ekser saatlerimiz ona dair musahabelerle geçiyordu. Ben yine tekrar ediyordum, asla kıskanmıyordum. Bilakis iftihar ediyor, mahzuz oluyordum. Bir gece Efser, biraz başı ağrıdığından, erkence yatak odasına çekilmişti. Sıcak, yıldızlı, rüzgârsız bir gece idi. Uzaklardan tek bir bülbül öksüz öksüz haykırıyor, susuyor, yine başlıyor; tatlı, müheyyiç devam ediyordu. Bidar'la balkonda idik. Efser'in rahatsızlığını konuşuyorduk. Yine güzelliğe intikal ettik. Bidar, her vakitkinden ziyade bir hararet meftuniyetle onu methediyor, ben hemen kalkıp yatak odasına geçmek, şedit, çılgin kucaklamalarla zevceyi göğsümde sıkılamak ihtiyaçlarını duyuyordum. Bidar:

“Saadetin nispî olduğuna herkes itikat eder.” diyordu. “Ben bu nazariyeyi kabul etmem. Temin ederim ki sen dünyanın en mesudusun. Çünkü servetle, güzellikle, asaletle, kuvvetle elde edilemeyecek bir şeyi talih sana takdim etmiş.”

Dinledikçe mahzuz oluyordum. Bilmem nasıl oldu, birdenbire bana bir fikir geldi; düşünmedim. Muhakeme etmedim. Hemen söyledim:

“Haklısın Bidar. Fakat sen onun güzelliğinden yüzde birini görmedin. Yalnız benden işittin. Amma ben sana göstereceğim. Kulaklarına belki itimat etmiyor, söylediklerime inanmıyorsun. Gözlerinle görünce mübalağalarımın birer hakikat olduğuna hiç şüphen kalmayacak.”

Şaşkın, mütehayyir sordu:

“Fakat nasıl?”

“Nasıl mı? Sana Efser'i cırtlıçıplak göstereceğim.”

Evvela inanmadı. Yüzüme tuhaf tuhaf baktı. Sahi, ciddi söylediğimi anlayınca şiddetle reddetti. Efser'e karşı beslediği ihtiram katiyen buna mâni imiş... Ben meyus olmadım. Onu ikna etmeye çalışıyordum. Gece yarısı çoktan geçmiş, tek, öksüz bülbül susmuş, hafif çiçek kokuları getiren tatlı bir rüzgâr çıkmıştı. Onun heykeltıraşlığından, sanatından bahsediyor, bu kadar Eflatuni bir temaşayı ondan saklayacak kadar budala, mutavassıt olmadığımı söylüyordum. O, reddetmeye devam ediyor: “Bu pek kelbî bir Eflatunilik olacak!” diye beni muaheze ediyor, o reddettikçe benim bu münasebetsiz, garip arzum teşeddüt ediyordu.

“Cahilliği bırak.” diyordum. “Senin gördüğünü o hissetmeyecek, haberi olmayacak. Fakat sen bütün ruhunla onun müstesna güzelliğini tasdik edeceksin. Ben bunu istiyorum. Reddedersen darılacağım. Sana âli bir sanatkâr değil, nefesine mağlup, korkak bir şehvetperest diyeceğim...”

Uğraştım, uğraştım. Lafımı uzattım. Âdeta onu ahmaklaştırdım, nihayet kandırdım. Heyecandan sararmış:

“Fakat nasıl göstereceksin, onun haberi olmadan?” diye soruyordu.

“Pek basit.” dedim. “Bizim yatak odasının kapısı arkasında yarım açılmış bir paravan vardır. Sana gündüzden gösteririm. Yarın gece bahçeye çıkarız, geç vakte kadar kalırız. Sen rahatsızlığını bahane ederek, sözde, yatmaya gidersin. Doğru git bu paravanın arkasına saklan. Tabii biraz sonra yatmak için biz de geleceğiz. Evvela ben soyunurum. O pencerenin önündeki kanepede soyunur, yatağa gelir. Ben gömleğini de çıkarttırırım. Tamamıyla görürsün. Yatağa girerken sen yavaşça kapıdan çıkıverirsin. Katiyen hissetmez...”

Cesaret edemiyor: “Mümkün değil, mümkün değil.” diyordu. İzahata başladım. İzahatımı tafsil ettim. Söylediğim gibi hareket ederse Efser’in kendini görmeyeceğine mutmain oldu. Yatmak için kalktık. Sapsarıydı. Ben odamıza gittim. Efser, yarı çıplak yüzükoyun yatmış, uyuyordu. Gidip Bidar’ı getirmek istedim. Ah uyurken ne güzel olacaktı. Katiyen hissetme ihtimali yoktu. Fakat vazgeçtim. “Yarın gece ayakta uyanık görsün.” dedim. Yanına yattım. Uyuyamadım. Ertesi gün geç kalkmıştım. Bahçede onları geziyor buldum. Bidar’ın çehresi pek yorgundu. Belliydi ki gece hiç uyuyamamış. Yemekten sonra Efser yukarı çıktı. Mektuplarını yazacakmış. Ben Bidar’a gece nasıl hareket edeceğini tarife başladım. Yatak odamıza götürdüm. Paravanı gösterdim. Nasıl arkasına saklanacağını, Efser yatağa girmek için arkasını kapıya döndüğü zaman nasıl çıkacağını mahir, acul bir rejisör gibi ona talim ettim. O cidden bir cinayet ika edecek bir masum gibi, idraksiz hareket ediyordu. Göreceği manzara onu şimdiden teshir, tenvim etmişti. Sözleri gayet kısalmış, birden mütefekkir olmuştu. Sıcağa rağmen gezmeye çıktık. Akşama kadar nasıl hareket edeceğini tekrar ettim. İyice karar vermişti. Akşam geç vakit geldik. Doğru yemeğe oturduk. Zavallı hiç yiyemedi. Kahvelerimizi içtikten sonra bahçeye çıktık. Gece sakin, biraz rutubetli idi. Ben çok neşeliydim. Kolumun altında Efser’in hararetini, kuvvetini hissettiğim elini sıkıştırıyor, koşmak, raks etmek, perende atmak, tehlikeli jimnastik hünerleri icra etmek arzuları duyuyordum. Bidar bana bakmayarak Efser’den müsaade istedi. Yatmaya gitti. Biz bir saatten ziyade bahçede kaldık. Bu rutubetli gecelerin aşk için yapıldığını Efser’e söylüyordum. O, gülerek: “Uyku için hangileri?” diyordu. Sağ kolumla belinin üst tarafını ihata etmişim. Böyle hazdan bitkin geziniyorduk. O bütün kendini bırakıyordu. Yıldızların sanki bu serin rüzgârla daha ziyade parlayan, ketum, teşvik edici gözleri karşısında dudaklarını öpüyordum. O da öyle asabi bir tehalük, şuh bir acele ile mukabele ediyordu. Daha aşağılara indirdiğim elimin altında yumuşak, adaleli kalçasının sıcaklığını duyuyor, şimdi meçhul bir şahidin gözü göreceği için bu bedii vücudu daha kıymetli, daha müstesna, daha leziz, daha nefis hissediyordum.

“Yatalım!” dedim, muvafakat etti.

Yine kucak kucağa yekvücut, içeri girdik, yukarı çıktık. Yatak odasına geçtik. Ben soyunurken her vakitki gibi yardım etti. Bidar’ın paravanın arkasında olduğunu bildiğimden şimdi öpmüyordum. Bu, onun dikkatini celbetti:

“Çok gezdik, yoruldun galiba?”

“Hayır, hayır. Bilakis yorulmak istiyorum, ruhum...”

Güldü, eliyle ağzıma vurdu. Ben yatağa girmiştim. O pencerenin yanındaki kanepede soyunuyordu, ben seyrediyordum. Ceketini, etekliğini çoraplarını, külotunu yavaş yavaş çıkarıyor, pencereden giren çapkın rüzgâr, dağıttığı saçlarını, dekolte gömleğinden pek cazip görünen beyaz, dolgun omuzları üzerinde uçuruyordu. Oh, Bidar da tabii benim gibi şimdi onu görüyordu. Bazı sabahlar benim müfrit okşayışlarımdan yorularak yataktan kaçmaya çalıştığı vakitler, buselerimle saçlarının arasında teganni ettiğim bir şarkıyı mırıldanıyordum:

“Serd oldu hava, çıkma koyundan kuzucağım.”

Elleriyle saçlarını arkaya attı. Üstünde yalnız pembe, dekolte gömleği kalmıştı. Yatağa gülerek, koştı:

“Daha girmedim ki...”

Elimle omzundan tuttum:

“Tamamıyla soyun.” dedim. “Gömleğini de çıkar!” İtiraz etmedi. Bir artist süratiyle, çabucak, bir saniye içinde çıkardı. Çırılçıplak kalmıştı. Yine elimle yatağa girmesine mâni oldum. Azıcık dargın, durdu:

“Daha ne istiyorsun?”

“Gerin...” dedim. Yine itiraz etmedi. Ona da itaat etti:

“Çılgınlığı bırak!” diye tatlı tatlı gülerek gerindi. Gerinirken galiba merak etti, endamını kendisi de görmek istedi. Sol köşedeki dolabın büyük aynasına başını çevirerek baktı. Tam bu esnada Bidar kapıdan çıkıyordu. Birden haykırdı. Sapsarı oldum. Kalbim şiddetle atmaya başladı. Gördü zannettim:

“Ne var?”

“Bir şey yok, ayağım acıdı.”

Hemen koynuma girmişti; tekrar neye haykırdığını sordum. Gerinirken ayağının acıdığını, bir parça burkulduğunu söyledi. Israr ettim. Beni ikna etti. Hakikaten, görmediğine kani oldum. Kucaklayışlarına o kadar şedit, samimi mukabele ediyordu ki şüphe etmek kabil değildi. Ertesi sabah Bidar’ı yine bahçede buldum, yanına gittim. O da çıkarken haykırmaktan korkmuş. Görmediğini temin ettim. Müsterih oldu. Çırılçıplak gördüğü vücudu için bir şey söylemiyor; yalnız: “Hayret! Hayret!” diyor, derin derin dalyordu. İki üç hafta geçti. Hiçbir şey değişmemiş görünüyordu. Fakat Bidar natıkasını kaybetmişti. Hasta, ıslak bir tavuk gibi mütemadiyen düşünüyor; sorduğumuz suallere en kısa cevaplarla mukabele ediyordu. Efser daha ziyade şenlenmiş! Bilmem niçin her vakit ifratla üzerine düştüğü mütalaasını terk etmiş, çok konuşuyor, çok gülüyor, şimdiye kadar kendisinde asla müşahade etmediğim suni bir hoppalık, tuhaf bir fazlalık gösteriyordu.

Bir akşam birkaç arkadaşa işlerimiz hakkında konuşmak için, Bağlarbaşı Gazinosu’na geleceğimi vadetmiştim. Yemekten sonra gitmeye kalktım. Bidar’ı da çağırdım. Rahatsız olduğunu söyledi. Hâlbuki evvelden ne vakit gazinoya gidecek olsam refakat etmek isterdi. Bu sefer gelmemesini biraz garip bulmaktan kendimi menedemedim. Rahatsız olmadığı belliydi. Pardösümü istedim. Efser gitti, getirdi. Elinde hiç kullanmadığım revolverim de vardı. Onu niçin getirdiğini sordum. İhtimal arkadaşlarımla geç vakte kadar kalacağımı, yolda gelirken yanımda bulunmasının fena olmadığını gülerek söyledi.

“Fakat, azizem, ben Kandağı’na gitsem silah almam bilmiyor musun?” dedim. Giydiğim pardösümün cebine kendi eliyle koydu, manasını hissedemediğim garip gülüşle devam ederek:

“Kandağı’na gitmeyeceksin ama.” dedi. “Gece yarısından sonra karanlık, تنها sokaklardan geleceksin. İhtimal bu gece mutlak lazım olacak...”

İçimde meçhul bir rahatsızlık duydum. Meçhul, kablelvuku bir his “Yakın bir felaket var!” diyordu. Yangınlar, ihtilaller, suikastlar, cinayetler tasavvur ediyordum. Bu hayaleti zihnimden defetmek istedim: “Ciddi olalım!” dedim. Gazinoya doğru gidiyor, bir marş mırıldanarak ayaklarını ona uyduruyor, zorla cebimdeki revolveri, Efser’in bana garip, manalı bir tavırla verişini unutmuyordum. Gazinoda arkadaşlarımı buldum. Bunların hepsi bekârdı. İşimizi konuşamadık. İçmeye başladık. Unutmak istediğim meçhul can sıkıntısını mağlup etmek için tamam yirmi dört şişe bira içtim. Senede hiç olmazsa bir gün kendimi kaybedecek kadar sarhoş olmak on altı yaşımdan beri âdetimdi...

Gece yarısı geçmiş, bizden başka kimse kalmamıştı. Hepimiz sarhoştuk; kalktık. Bozuk, tozlu yollardan tam bizim köşkün önüne geldik. Dehşetli bir karanlık vardı. Uzak fenerler, muntazır ateş böcekleri gibi, titrek, donuk bir ışık çıkarıyor, havlayan köpeklerin tehditkâr sadaları, soğuk, korkunç, aksediyordu. Kapının önünde arkadaşlarla vedalaştık. Aşağı doğru gittiler. Hemen kayboldular. Müphem bir korku duyuyordum. Zili olanca küvetimle çektim. İhtimal komşular uyandı. Tekrar

çektim. Küçük uşak, elinde lamba başı, göğsü yarı açık geldi. Kapıyı açtı. Biraz ferahladım. Bu ferahla, genç uşağın tüysüz yanağını okşadım.

“Uyuyordun, seni rahatsız ettim!” dedim. Tatlı tatlı güldü. Son derece sarhoş olduğumu görüyor, tuhaf bir çekinişle:

“Esağfurullah efendim.” diyordu. Tuttuğu lambanın gölgeli aydınlığı içinden bahçenin yolunu yaklaşmış bir uçurum kıyısı gibi görüyordum. Yürüdüm, içeri girdim. Merdiveni çıktım. Düşecektim. Son derece sarhoştum. Duvara dayandım. Biraz dinlendim. Son bir gayretle sendeleyerek yatak odasına yaklaştım, kapının önünde durdum. Efser’in sesini işitiyordum, gülüyor, birisiyle konuşuyordu. Acaba hizmetçi kız yanında mıydı? Uyanık olsaydı o kadar şiddetle çektiğim zili işitecek, mutlaka sofaya çıkacaktı. Daha ziyade muhakeme edemedim. Kapıyı ittim. Efser, çıplak denecek derecede dekolte, yatağın kenarına oturmuştu. Beni görünce ayağa kalktı. Yatağa baktım. Yarı çıplak Bidar yatıyordu. Bu sanki bir rüya idi. Katiyen kendime malik değildim. O anda ayılır gibi oldum, birden cebimdeki revolverle medeni kanunun verdiği vahşet müsaadesini o meşhur öldürmek hakkını hatırladım. Çabuk mihaniki bir hareketle revolveri çıkararak bana büyük bir itidalle bakan Bidar’ın üzerine sıktım. Ateş almadı. Bir daha, bir daha... Hiç! Bidar taş gibi bakıyordu. Yatağın yanında, kalktığı gibi duran, gülümseyen Efser’e baktım. Asla korkmamıştı. Haykırması, hatta bayılması gerekmiyor muydu? Bu patlamayan revolveri yere attım. Şiddetli bir hiddetle:

“Alçak seni elimle boğacağım!” diye yatağa, Bidar’a doğru yürüdüm. Efser önüme dikildi:

“Dur!” dedi. “Alçak sensin!”

Sanki manyetize oldum. Hiddetten, hayretten, sarhoşluktan, asabiyetten çenem titriyor, dişlerim birbirine vuruyordu. Efser gözlerini gözlerime dikerek devam etti:

“Onun hiç kabahati yok. Onu buraya ben getirdim. Niçin getirdiğimi, niçin onu arzu ettiğimi sana söyleyeceğim. Vicdansızlığına, alçaklığına, namussuzluğuna bir de adilik, rezalet, gürültü katma!”

“Namussuz, alçak, vicdansız sensin!” diye mukabele edebildim. O büyük, kati bir itidalle asla ehemmiyet vermeyerek:

“Konuşuruz, hangimiz olduğunı anlarsın!” dedi. Sonra yatağın içinde doğrulan Bidar’a döndü:

“Haydi Bidar Bey siz gidiniz...”

Bidar bana hiç bakmayarak yatağın ayak ucunda duran ropdöşambrını aldı; çıktı. Efser karşıma geçti. Ben kuvvetsiz, sarhoş, gazup, mağlup, intikamını alamayanlara mahsus olan o acı yeise, ümitsizliğe kapılmış, kanepenin üzerine yığıldım. Oda, tavan, duvarlar etrafımda dönüyordu. Kalkmak, onun üzerine hücum etmek istiyordum. Fakat muktedir değildim. Hatta parmaklarımı bile oynatamıyordum. Bazı kâbuslarda olduğu gibi tamamen hissediyor, fakat asla hareket edemiyordum. Bir müddet bana baktı. Korkunç, uzak memleketlere mensup bir manyatizör katiyetiyle şu emri verdi:

“Şimdi kımıldayamayacak; söylenen şeyi anlayamayacak kadar sarhoşsun. Yarın merak ettiğin şeyi öğrenirsin. Sakın bir rezalet çıkarma. Sabaha ancak iki saat var. Sabret.”

Sonra ne oldu bilmiyorum. Gözlerim kapandı, sızdım. Uyandığım vakit kendimi kanepenin dibinde; arka üstü uzanmış buldum. Başım çatlayacak gibi ağrıyordu. Dudaklarım yapışmıştı. Her tarafım acıyordu. Sanki ezilmiştim. Kalkmak istedim. Güçlkle doğruldum. kanepenin üzerine oturdum. Acaba gece gördüğüm şey bir rüya, bir kâbus muydu? Hizmetçi kıza seslendim; geldi. Hanımın nerede olduğunu sordum. Bidar Beyle beraber sabahleyin erkenden çıktıklarını söyledi. Şaşırdım. Ne yapmak gerekeceğini tayin edemiyordum. Bir müddet donmuş gibi durdum. Sonra hırsımdan ağlamaya başladım. Hiddet, âciz, yeis; ümitsizlik içinde ağlarken aklıma intihar etmek geliyordu. “Bu en muvafık!” diyordum. Ağladım, ağladım, ağladım! Nihayet gözümdeki yaşlar bitti; kanepeye uzandım. Düşünmeye başladım, aczimden iğreniyordum. Birden ayağa kalktım. “İntikamımı almalıyım!” dedim. Fakat nasıl? İşte bunu düşünemiyor, bunu muhakeme edemiyordum.

Kapı açıldı. Yine hizmetçi kız görüldü. Elinde küçük bir zarf vardı. “Hanımefendi giderken bunu bıraktı. Size vermemi tembih etti. Deminden unuttum.” diye vererek savuştu. Hemen açtım. Okudum. Efser annesinin evine gittiğini, bugün Bidar’ın da İtalya’ya hareket edeceğini, eğer namuslu bir adam olursam hareketinin esbabını bana izah edebileceğini, nazarında, namusumu kurtarmamın ancak kendisini boşamama bağlı olduğunu, yoksa bana cevap, izahat vermeye tenezzül etmeyeceğini yazıyordu. Aylarca düşündüm. Uykusuz geceler geçirdim. Neler düşünüyordum. Hepsini öldürmek, sonra intihar etmek... Facialar yapmak! Evet facialar... Hakiki, beyaz bir Otello olmak! Her elemi, her matem, her yeisi teskin, tedavi ettiği iddia olunan zaman geçtikçe, muhakememi iade etti. Sakinleştim. Hissetmeden düşünmeye çalıştım. Efser’in niçin bana karşı bunu yaptığını merak etmeye başladım. Merakım gazabıma galip geliyordu... Sekiz aylık bir ezalı hicrandan sonra onu boşamaya karar verdim. Artık her şeyi anlayacaktım. İhtimal onun boşanma arzusunun yerine getirdikten sonra tekrar birleşmek, barışmak mümkün olacaktı. Heyhat! Dargın kimdi? Kimin barışması gerekiyordu? Bir sabah boş kâğıdını gönderdim. Üç gün sonra ondan uzun bir mektup aldım. Hıyanetinin esbabını anlatıyordu. İşte, azizim Müverrih Bey, bu mektubu aynen size yazıyorum. Rica ederim dikkatle okuyunuz.

Beyefendi,

Bugün artık tamamıyla birbirimize yabancı bulunuyoruz. Boşanma ile beraber bütün müşterek mukadderatımız, karşılıklı vazifelerimiz iflas etti. Birlikte geçen hayatımıza ait hatıraları tekrar etmek tüylerimi ürpertecek derecede nefret verici ise de yine vazife duygusu bu ıstıraba katlanmaya beni mecbur ediyor. Son vaadimi icra edeceğim. Edilen vaat bence bir vazife olmuş demektir. Size hareketimin, Bidar’la muşakamamızın sebeplerini izah edeceğim. Biliyorsunuz ki Bidar bize geldiği zaman bir kız kadar mahcup, bir melek kadar âli, bir köylü kadar saf, mertti. Benim tahayyül ettiğim ahlaklı, namuslu gencin canlı bir resmi, bir timsaliydi. Onu küçük bir kardeş, onu muhterem bir mabut yavrusu gibi sevmeye başladım. Masumiyeti, doğruluğu, saf ahlakı bende derin bir his uyandırıyor. Hâlbuki siz; ahlak iflasına uğramış; bozulmuş, hayvanlıktan başka her şeyi kaybetmiş, berbat, tahammül edilemez bir adamdınız. Akın yanında kara nasıl vuzuh ile göze çarparsa Bidar’ın yanında da sizin kokmuş maneviyatınız müteaffin bir levs harabesi gibi tezahür ediyordu. Ben sanki birden uyanmıştım. Sizin ruhunuzu görmek, tanımak istedim. Bu ruh, katiyen bir insan ruhu değildi. Sizde din, duygu, ahlak, fazilet, teessür kabiliyeti yoktu... Bu bir domuz ruhu idi. Yalnız şehveti, hayvanlığı takdir ediyordu. İnsanlık şekliniz bu karanlık ruha ikinci bir karanlık daha ilave etmişti: Bu da hodbinlik, hodgâmlıktı. Bana olan müfrit meylinize dikkat ettim. Tarassut, tahlil, tetkik ettim. Bunun da katiyen aşk olmadığını anladım. Meyliniz sırf şehvetten bana münhasıran malik olmak gururundan hasıl olmuş bir zevkten ibaretti. Hareketleriniz, konuşmalarınız, düşünceleriniz, hasılı her şeyiniz gayriahlaki idi. Ben bunların hepsine tahammül edecek, sizi tashihe çalışacak, “Talihim! Talihim!” diye müteselli olacaktım. Fakat o gece... O gece ki şenâatler üstünde ahlaqsızlığınız... “Hangi gece?” diye düşünmeye lüzum görmezsiniz sanırım. İyice hatırladınız. Ah işte hâlâ yüreğim çarpıyor. Ellerim sararıyor, yüzümün kızardığını duyuyorum. Evet bana karşı en umumi, en namussuz, en hayasız bir kadına layık görülemeyecek bir harekette bulundunuz. Çılgınca bir itisaf ettiniz. Bidar’ın bu cinayette isteyerek bir dahli olmadığını kani idim. Ah kalbimden, ruhumdan vurulmuştum! Lakin elemimi, tahammül edilmez kalp ağrımı büyük bir metanetle sakladım. Sizden intikam almaya karar verdim. Sizin bütün maneviyatınızın, maddiyatınızın muhassalası hodgâmlık, şehvetti. Size başkasıyla muşaka ettiğimi gösterince birincisini yaralayacak, sizden ayrılınca ikincisini yıkacaktım. Ben de böyle hareket ettim. Bidar şüphesiz odamıza kendi kendine giremezdi. Mutlaka onu siz getirmiş, bu korkunç ahlaqsızlığa teşvik etmişsiniz. Buna kani idim.

Aklımda, hatıramda vaktiyle derin bir iz, bir nefret duygusu bırakan bir vaka bana plan hizmetini ifa etti. Bu Kandül’ün hikâyesiydi. Kütüphanemden Heredot’un tarihini aldım. Bu vakayı

belki yüz defa daha okudum. Kandül'ün ahlaksızlığı, hodbinisi de tıpkı sizinki gibiydi. Hatta dekorlar bile benziyordu. Sanki bu, müstehcen piyesi binlerce sene sonra siz tekrar oynamak istediniz. Mahvedilen bendim, ilk sahnesini, ilk perdesini, oynadığınız bu piyesin ikinci perdesini itmam etmek hakkı bana isabet ediyordu. Bana bir aktör, bir intikam şeriki lazımdı. Bu da ancak Bidar olabilirdi. Ben onu nasıl kandıracağımı düşünür, size emelimi ihsas etmemeye çalışırken, siz her şeyden habersiz, yine o mahut, adi sıfatlarınızla, hani o ancak bir dondurma, bir yemek, bir tatlı için kullanılan kelimelerinizle beni metheder: “Ah Efser’ciğim; ne nefis, ne lezizsin!” diye hayvanlığınızın tufanı içinde boğardınız. Bir gün siz yoktunuz. Bidar’ı yalnız yakaladım. Odamıza götürdüm. Girmeye tereddüt ediyor, “Salonda otursak.” diyordu. Gündüz yatak odasıyla salonun pek farkı olmadığını, lakin geceleri büyük bir fark olması gerektiğini manalı bir tebessümle söyledim. Cevap veremedi. Ona meseleyi doğrudan doğruya açsam inkâr edecek, belki bu müşterek intikama rıza göstermeyecekti. Pencerenin içinde duran Herodot’un tarihini aldım.

“Size bir şey okuyacağım, fakat dikkatle, gayet büyük bir dikkatle dinleyeceğinizi vadedermisiniz?” diye sordum. Biraz mütereddit:

“Vadederim!” dedi.

Kanepeye oturduk. Son derece dikkat etmesini tekrar rica ettim. Yirminci sayfayı açtım. Kelimeleri müfrit bir vuzuhla telaffuz ederek, cümlelerin nihayetinde manalı tevakkuflarla durarak okumaya başladım. Okuduğum yer ancak bir buçuk sayfa idi. Bu bir buçuk sayfayı işte aynen, harfi harfine, size tercüme ediyorum:

Bu hükümdar zevcesine o kadar meftuh idi ki onu dünyanın en güzel kadını sanıyordu. En ehemmiyetli sırlarını tevdi ettiği, çok sevdiği zabitlerinden birisine Vasilüs’ün oğlu Jijes’e şiddetli sevdasına zebun, zevcesinin güzelliğini mübalağa ederek anlatırdı. Az vakit sonra Kandül (felaketten içtinap edemiyordu) Jijes’e şu nutku irat etti: ‘Bana öyle geliyor ki zevcemın güzelliği hakkında benim söylediklerime inanmıyorsun. Gözler kulaklardan daha çabuk inanır. Ne yapıp yapıp onu çıplak görmeye çalış.’

Jijes: ‘Ne akıl almaz söz haşmetmaap!’ diye haykırdı. ‘Bunu düşünmediniz mi? Bir esire melikesini çırlıçıplak görmesini emretmek! Bir kadının, üstünden, hayasını esvaplarıyla beraber çıkardığını unuttunuz mu? Takibe mecbur olduğumuz ahlak, edep kaideleri içinde en mühimi bir adamın kendisine ait olmayan kadına bakmamasıdır. Bütün kadınların en güzeline malik olduğunuza samimiyetle mutmainim. Fakat yalvarırım, benden böyle ayıp bir şey istemeyiniz.’

Kralın teklifini, başına bir felaket geleceğinden korkan Jijes böyle reddediyordu. Kral: ‘Emin ol Jijes,’ dedi, ‘ne Kralından kork, (bu teklif senin için bir tuzak değildir) ne Kraliçenden. O sana hiçbir fenalık yapmayacak. Öyle bir tertip yapacağım ki hatta senin kendisini gördüğünü bilmeyecek. Seni yattığımız odaya, açık kalan kapının arkasına saklayacağım. Kraliçe, çok geçmeyecek; beni takip edecek methalde bir yer vardır ki soyundukça esvaplarını oraya koyacak. Böylece onu tamamen görebileceksin. Soyunduğu yerden yatağa doğru ilerleyeceği vakit, arkası senden tarafa dönmüş olacağından, bu esnada görünmeden dışarı çıkıver.’

Jijes bu tekliften yakasını kurtaramadı. İtaate mecbur kaldı. Kandül onu yatılacak saatte odasına götürdü. Kraliçe gecikmedi, geldi. Jijes soyunurken onu seyretti. Yatağa gitmek için arkasını dönerken yavaşça dışarı çıktı. Fakat Kraliçe, Jijes çıkarken onu gördü. Kocasının yaptığını anladı. Bu hakareti sükût ile hazmetti. Kandül’den intikam almaya karar vererek bir şey bilmiyormuş gibi göründü. Zira bütün eski kavimlerde olduğu gibi Lidyalılarca da çıplak görünmek, hatta bir erkek için bile en büyük fezahattır.

Kraliçe fikrini belli etmeyerek müsterih kaldı. Fakat sabah olunca en sadık zabitlerinin muavenetini temin etti. Jijes’i çağırdı. Jijes kraliçesinin işten haberdar olmasına ihtimal vermeyerek, her vakitki gibi emrine tebean geldi. Huzuruna çıkınca bu melike ona dedi ki: ‘Jijes, işte iki yol ki birisini takip etmeye müsaade ediyorum. Hemen şimdi karar ver. Ya Kandül’ü katledip benimle evlen, Lidya tahtını eline geçir. Yahut çabuk bir ölüm, Kandül’ün hukukuna küçük bir riayet için, bundan

sonra seni yasak olan bir şeye bakmaktan menedecek. İkinizden birisinin mahvolması lazımdır... Ahlakı tahkiren sana bu tavsiyeyi veren yahut beni çıplak gören sen!"

Jijes biraz dilsiz gibi durdu. Sonra böyle bir intihaptan affı için yalvardı. Kraliçeyi tatmin edemediği, mutlaka kendisini öldürmek yahut kendisini mahvetmek gerektiğini görünce kendi hayatını tercih etti. Kraliçeye: 'Mademki,' dedi, 'arzuma muhalif olarak efendimin katli için beni icbar ediyorsun, öğret bana, nasıl onun üzerine elimi kaldıracağım.'

'Beni sana gösterdiği aynı yerde üzerine atılacaksın, uyurken hücum edeceksin.'

Kraliçe böylece Jijes'i tuttu. Onun hiç kurtulmak çaresi yoktu. Ya kendisini ya Kandül'ü mahvetmesi gerekiyordu. Kraliçe gece olunca onu elinde bir hançerle oraya kapının arkasına soktu. Kandül henüz uyumuştı. Jijes onu hançerledi. Karısını, tahtını zaptetti..."

Kitabı kapayarak yanıma koydum. Bidar'ın yüzüne baktım. Sapsarı idi. Titriyordu; teselli verdim.

"Sizde kabahat yok." dedim. "Nafile sıkılıyorsunuz. Kabahat tamamıyla Kandül'dedir."

Bidar hiçbir şey söylemedi. Biraz dalgın durdu. Sonra birden diz çökerek; ayaklarına kapandı, af istemeye başladı. Ellerinden tuttum, kaldırdım. Yanıma oturttum: "Siz susunuz, bana müsaade ediniz." diye ağlamaya başladım. Mebzuliyetle akan gözyaşları, birbirini takip eden hıçkırıklar arasında sordum: "Jijes benim intikamımı alacak mı?"

Zavallı saf! Bütün bütün sarardı. Ölecek zannettim. Dudakları titriyor: "Oh mümkün mü; kan, kan; bir cinayet!" diyordu. Ben elimin tersiyle gözyaşlarını silerek ahlaklı ruhumun nasıl yaralandığını anlatmaya başladım. Söylüyor, söylüyor, elemle teheyyüçle hıçkırıyordum. Eğre Kandül'den intikam almazsa vakıa kendisine bir şey yapamayacağımı, fakat behemehâl kendimi öldüreceğimi söyledim, onu inandırdım. Sizi intikam için öldürmeye lüzum yoktu. Bir darbe ile ahlaksızlığınızın cezasını vermek kâfi idi. Bu da evvela hodbinliğiniz indirilecek bir darbe ile başlayacaktı. Sonra boşanma, sonra Bidar'la izdivaç... Sizin üstünde oturulacak bir tahtınız yoktu. Hasılı Bidar'ı kandırdım. Aramızda gayet muazzam bir sevişme başladı. Bu hakiki bir aşk idi. Asla sizin hayvanlığınıza benzemiyordu. Sanki tatlı, kıymetli bir şiir mecmuası içinde yaşıyorduk. Benim için pek lezzetli olacak intikam saatini tayin etmeye çalışıyorduk. Yukarıda yazdığım gibi planımı Herodot'un kitabından çıkardım. Yalnız Bidar, Jijes gibi, sizi öldürmeyecekti. Benimle gayrimeşru bir temasta bulunuyor, beni –Fransızca manasıyla– öpüyor gibi görünecekti. Bu hâli size bir meşhut cürüm gibi gösterecek, hodbininizi insafsızca yaralayacaktık. Bütün itminan içinde sizi bir müddet mustarip ederek boşanmayı temin edecektim. İşte bu da oldu. Evlenmemizi bekleyebilirsiniz. Şunu da biliniz ki bugüne kadar Bidar bana elini sürmedi. Yatakta onu benimle yatıyor görmüştünüz. Fakat bu hazırlanmış bir tablo idi. Hatta o kadar hazırlanmış ki fazla vakalı, entirikli olsun diye o gece dışarı çıkarken, zorla size revolverinizi vermişim. Hâlbuki fişeklerini gündüzden çıkartmışım. Bidar'a attığınız kurşunlardan hiç birisi ateş almadı. Hatırlıyorsunuz ya? Hasılı benim maksadım sizin adiliğinizden, ahlaksızlığınızdan doğan içten, yakıcı hiddetimi teskin etmek, sizden intikam almaktı. Yoksa namussuzluk, nefesine uymak, aşk falan değil... Namussuzluğu katiyen kabul etmem! Eğer namussuz yaşamaya biraz istidadım olsaydı sizinle yaşırdım. Ben gayet namuslu bir kadındım, daima namuslu kalacağım. Bana yaptığınız itisafa mukabil hayvanlığınızı yaralamak, boşanmayı temin etmek için size gösterdiğim yatak tablosu hakikatte Eflatunî idi. Siz anlayamazsınız. Bununla beraber o gece benim yatağında gördüğünüz adam yarın meşru kocam olacaktır. Artık en mülevves, bedbinane bir inanış -şüpheniz demiyorum, çünkü o zekilere mahsustur. – ahlaka uymaz boş bir iftira derecesini asla tecavüz etmeyecektir.

Efser Bidar

Bu mektubu okuduktan sonra, hayretten, şiddetten büsbütün sersemlemiştim. İçimdeki acı büyüyor, daha zehirli bir tesir hasıl ediyordu. Tamamen mağlup idim. Kımıldayamayacak derecede yaralanmışım. Hemen o meşum Herodot'un tarihini aldım. Ömrümde ilk defa bu kitabı görüyordum. Yirminci sayfayı açtım. Okudum. Ne benzeyiş! Oh bu tıpkı, tıpkı benim hareketimdi. Ben de biçare Kandül gibi onun emsalsiz güzelliğini ikinci bir şahide göstermek, harikulade meftunluğumu tatmin etmek istiyordum.

Fakat o... O... Barbar mahluk bunu bir cinayet telakki etti. İntikam aldı. Vakıa beni öldürtmedi. Keşke öldürtseydi... Bu kadar mustarip olmaz, elemim, azabım Kandül'ünki gibi bir iki dakikalık geçici bir hançer darbesinden, acısından ibaret kalırdı. Hâlbuki bana vurulan intikam hançeri Kandül'ün nasibinden daha müthişti. Ben sağ, aciz kalıyordum. İfratla prestiş etmekten başka bir kusurum olmadığı hâlde o vücudun Jjes'e ait olduğunu görüyordum.

Evet bu mektuptan bir ay sonra Bidar'la evlendiler. Aradan seneler geçti. Ben ise hâlâ, her sabah uyanırken, her gece yatarken elimden kaçırdığım Efser'i tahayyül ederek ruhumun derinliğine namütenahi, zehirli hançerlerin saplandığını duyuyorum. Mukaddes kitaplar tarafından tasvir olunan cehennemlerin o öldürmeyen fakat asırlarca yakıp kavuran ateşi gibi bu hançerler beni her gün öldürmeden, kıvrandırıyor, çırpındırıyor.

Unutmak, maziye lakayıt kalmak, ehemmiyet vermemek istiyorum. Fakat mümkün mü? Duygularımıza, düşüncelerimize galebeyi arzu etmek kadar masumane bir hülya olamaz. Efser'le, Bidar'ı unutmak istedikçe daha ziyade düşünüyorum. Yeşimi en ziyade şiddetlendiren şey hiç kabahatim olmamasına inanışımıdır. Ben ne yaptım? Binlerce sene evvel bir başkası tarafından izhar olunmuş bir aşk hadisesini haberim olmadan; gayriihtiyari tekrar ettim. Maziye dolduran namütenahi vakalardan birisi benim başımda tekerrür etti. Ah söyleyiniz, hiç kabahatim, kusur sayılacak bir cürmüm var mı?

Bu ezeli tekerrüre ben nasıl mâni olabilirdim? Mazide barbar, vahşi kavimlerin, bizimkiler gibi hiçbir hakka, tabiata istinat etmeyen münasebetsiz itikatları olduğu gibi Hint, Yunan medeniyetleri gibi insanın şevki tabiilerini tahkir etmeyenler de vardı. Onlar çıplaklığı bir fezahat değil hatta cinsin muhafazası için en âli, en esaslı bir safhası olan tenasül filini saklanılacak bir cinayet telakki etmeyerek alenen takdis, tahsin ediyorlardı. Hâlbuki bugün bu tabii, bu medeni günlerden ne kadar uzağız. Elde olmayan bir tekerrür affedilmez bir cinayet sayılıyor. Medeniyetimiz suni bir vahşete, cehalete, zulmete doğru gidiyor. İşte ben de bu cehaletin yaşayan bir şehidiyim.

Şimdi sevgili müverrihim "Tarih ezeli bir tekerrürdür!" fikrinize ne kadar samimiyetle iştirak ettiğimi, iştirak etmekte ne kadar haklı olduğumu anladınız ya? Artık müsaade ediniz de susayım. Hür düşünenlerin, vicdan cesaretinden mustarip olan biçarelerin, bilhassa zavallı kendimin tesellisi mümkün olmayan matemlerini tutayım...

İNAT

Görünmez bir peri kervanı gibi, bize bazen fena neşeler, sevinçli matemler, bazen hayırlı kederler, gamlı saadetler bırakarak, üstümüzden geçip giden senelerin eli yalnız saçlarımızı ağartır, yalnız çehrelerimizi değiştirir sanırsınız? Hayır! Hislerimiz, fikirlerimiz, itikatlarımız, muhabbetlerimiz de eski hâlinde kalmaz. Değişir... Hem o kadar değişir ki, ilk saf şekillerinin tamamıyla zıddı bir kıyafete girer. Filozofun “Hayat nihayetsiz bir tahavvüldür.” sözü ne soğuk bir hakikattir! Ben değişen maddi, manevi mefhumlar içinde en ziyade “darbı mesel” namını verdiğimiz atasözlerine acırım! Mesela; “Evdeki pazar çarşıya uymaz.” değil mi? Yaşadıkça “Evdeki pazarın çarşıya değil hatta sokak kapısının önündeki ayak satıcısına bile uymadığını” öğreniriz. Atasözlerinden sonra, değişen şeyler arasında en acıdığım “Müşterek hikmetler, umumi hükümlerdir.”

“Ne gibi?” mi diyorsunuz?

“İnat eşekte olur.” gibi.

Evet, bu nevi orta malı hükümlere o kadar merbutum ki... Nazarımda bir tanesi iflas etti mi mukaddes mabedinin kubbesinden kafasına bir taş düşen müminin elemi duyarım. Hâlbuki birçok insan bu ruhani elemi duymaz. Eski bir mefhumun, bir itikadın, bir zannın iflasına, bir fikrin ölümüne “tecrübe” derler. Tecrübe... Ey tecrübe... Mesela işte ben, çocukluğumdan beri “inat eşekte olur” hükmünün bir mümini idim. Bu iman sebebiyle bütün eşeklere karşı derin bir hürmet beslerdim. Nerde bu mübarek hayvanlardan birisine rast gelsem şedit bir meftuniyetle bakar:

“Aman Yarabbi! Ne karakter, ne seciye!” derdim. ‘Sadakat’ faziletinin monopolunu alan kıtmir cinsi gibi eşekler de “inat”ın tröstünü yapmışlar sanırdım. Bu zannım geçenlerde dehşetli bir tecrübe neticesinde iflas etti. Bakınız, nasıl?

Bir gün canım çok sıkılıyordu. Odamda, yapayalnız “Ne yapayım? Ne yapayım?” diye kıvranıyordum. Ansızın vicdanımda harsımızın ulvi sesini, bestelenmemiş millî bir opera parçası hâlinde duydum, güftesine dikkat ettim:

Ayağını sıkı tut;

Başını serin... diyordu. Hemen fırladım. Çoraplarımın üzerine bir yün çorap daha geçirdim. Ayaklarımı kışlık fanila terliklere soktum. Başımı da terkos musluğunun altında beş dakikadan ziyade tuttum. Hakikaten, canımın sıkıntısı biraz geçer gibi oldu. Yine odama geldim. Fakat harsımızın sesi hâlâ susmuyor, vicdanımda cırcır ötüp duruyordu. Tekrar kulak kabarttım. Diyordu ki:

Eline bir iş al,

Düşünme derin...

Etrafıma bir göz gezdirdim. Elime alacak bir şey yoktu. “Düşünmeden ne iş yapılabilir Yarabbi?” diye başımı kaşıdım. “Derin düşünme”nin yalnız kârsız değil, aynı zamanda gayet zararlı bir ameliye olduğunu da biliyordum. Nihayet buldum, düşünmeden dünyada yapılacak yegâne şeyi buldum. Üstü tozlanmış yazı masamın önüne geçtim. Hokkamın mürekkebi mayi benliğini havaya feda etmiş, “kuruyup buhar” olmuştu. Elime bir kurşun kalem aldım. Ne yaptığımı tahmin edersiniz... Bir “hikâye” yazdım. Keşke yazmakla kalsaydım! Tuttum bu hikâyeyi bastırdım da... Basan mecmuayı daha aldırmadan evime büyük bir zarf geldi. Yüreğim yerinden oynadı. Büyük zarftan kim korkmaz? Titreyerek açtım. Heyecandan tıkanıyordum, dört geniş satır... Okumadan imzaya baktım: “Efruz...” Korkum geçmedi, hayret hâlinde devam etti. Çünkü Efruz Beyin “Ömründe hiç yazı yazmayan şifahi bir muharrir” olduğunu bilenlerdenim. “Belki şakirtlerinden birine yazdırmıştır.” ihtimalini düşünerek şaşkınlığımı hafiflettim.

Biliyordum ki Efruz Bey, yalnız “şifahi bir muharrir” değil, aynı zamanda şiirsiz meşhur bir şair, esersiz meşhur bir dâhi, ilimsiz meşhur bir âlimdir. Kanatsız kuş, kambursuz deve, gagasız leylek gibi bir harika... Anpedik münekkittliğiyle metasyantik icazı da üstüne caba... İlmi de alenen inkâr eder. Birtakımlarının “Tahaddüs” diye lisanımıza geçirmelerine rağmen halkın, muhterem

avamın “ışkembei kübra” terkihiyle tercüme ettiği “intuition” onun tükenmez bir hazinesidir. Önüne gelene: “Ben ilim falan tanımam. Mantık, usul falan hepsi efsanedir! Yaşasın entüvisyon! Her mesele ışkembei kübra ile halledilir” der. Dünyanın hiçbir tarafında bir eşine daha tesadüf ihtimali olmayan bu kadar orijinal bir dâhinin mektubunu nasıl merakla, nasıl şevk ile, nasıl heyecanla okuduğumu tasavvur ediniz. İşte, hâlâ kelimesi kelimesine hatırımda... Ölsem aklımdan çıkmaz:

“Azizim,

Siz Türkçe bilmiyorsunuz. Son hikâyenizde psikoloji hatasıyla müterafik büyük bir lisan yanlışlığı gördüm. Vatanperverane bir mecburiyet tahtında size yazıyorum; atlardan bahsediyorsunuz, sonra ‘... Başlarını kaldırarak kişniyorlar, tırnaklarıyla kazmaya çalıştıkları toprakların nemli çimenlerini otuluyorlardı.’ yazıyorsunuz. Bu yanlıştır. ‘Çimen’ otlanılmaz, ‘çayır’ ot lanır. Psikoloji hatasına gelince: Atların tırnaklarını sürdükleri çimenleri otlamalarına içtimai ahlakları, örfleri mânidir. İhtiramlarını kabul buyurunuz, efendim.”

Yüzüme sanki bir semaver, kaynamış su döküldü. Yanaklarım yandı. Dudaklarımı ısırdım. Gözümün bir tanesini kırptım. Sol elimi hızla oyluğuma çarptım: “Vay anasını be...” dedim. Hakikaten Efruz Bey benim zayıf tarafımı bulmuş, fena yerimden yakalamıştı. Hikâyeci geçindiğim hâlde atların psikolojileriyle uğraşmamıştım. Hâlbuki bu lazımdı. Atların içtimai ahlaklarından, maşeri orflarından haberim yoktu. Feci bir nedametle “Ah cahillik!” diye inledim. İşte böyle bir gün adamın hatasını şakkadak suratına vururlardı! Fakat lisan yanlışlığı! “çayır” otlanırmış da “çimen” otlanmazmış. Efruz Beyin entüvisyonu yani “ışkembei kübrası” bu hükmü veremezdi. Ben ne vakit lisana dair bir müşküle rast gelsem, hemen merhum Cevat Paşanın “Millî akademi” usulüne müracaat ederim. Malum ya, Paşa meşhur kavaidini yazarken evine birçok cahili toplar, fiilleri onlara tasrif ettirir, edatları onlara tekrarlattır imiş! Ev halkını karşıma çağırdım. Hepsi İstanbulluydu. “İttifakı ara” ile Türkçeden başka bir dilden anlamıyorlar, elifi görseler mertek sanıyorlardı. İçlerinde en kuvvetli cahil aşçı Asiye kadındı. Evvela ona sordum:

“Gözünün önüne bir çayır getir. Bu çayıra bir sürü aç at bıraksalar... Bu aç atlar ne yapar?”

“Otlar, efendim.” dedi.

“Neyi otlar?”

“Çimenleri.”

“Çayıruları otlamaz mı?”

“Evet efendim, çayırılıktaki çimenleri otlar işte...”

Hepsine ayrı ayrı tarzda sordum. Çayırılar, çimeni birbirinden ayırt edemiyorlardı. Hatta evlatlığımız afacan Makbule bir de misal getirdi:

“Çayır, çimen gezerim.

İnci, mercan dizerim...” dedi. Asiye Kadına tekrar sordum:

“‘Atlar çimenleri otlar.’ diyorsun; yeşil ota çimen demek istiyorsun. Pekâlâ! Fakat at çimenden başkasını otlamaz mı?”

“Otlar beyim.”

“Ne otlar?”

“Yonca...”

Kadıncağızı şaşırtmak için kurnaz bir mümeyyiz kayıtsızlığı göstererek:

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «Литрес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на Литрес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.